

NO-FLYZONE IN LIBIË = ALGEMENE OORLOG

VRIJE TRIBUNE IN DE MORGEN

In deGedachte, de opiniepagina's van De Morgen, gaat het pro-contra debat van de dag over de vraag "Buitenlandse interventie in Libië?" Guy Verhofstadt pleit voor: "We moeten de gek Kadhafi stoppen". Bert De Belder, Ludo De Brabander, Lucas Catherine, Nadia Fadil en Dirk Adriaenssens pleiten tegen.

In Europa voeren een aantal Europese leiders fel campagne voor een no-flyzone (NFZ) in Libië. Om hiervoor steun te vinden waarschuwt Guy Verhofstadt, fractieleider van de liberalen in het Europees Parlement, in een dramatische oproep voor een tweede Srebrenica, waar in 1995 naar schatting 8.000 mannen zijn vermoord door Bosnisch-Servische troepen. Uit de geschiedenis onthouden we dat er doorgaans verschillende, al dan niet verborgen, beweegredenen bestaan om te pleiten voor een militaire interventie. Aan de ene kant zijn er vooral geostrategische motieven. Voor Libië betekent dat controle verwerven over de rijke energiebronnen. Daar bevindt zich immers 3,5 procent van de mondiale oliereserves, en dat is niet weinig bij een almaar stijgende vraag. Aan de andere kant wordt de roep om interventie ook gemotiveerd vanuit humanitaire noodzaak. Het is hierop dat we graag willen antwoorden.

1. Een NFZ betekent escalatie en oorlog. Het afdwingen daarvan zal zich vertalen in een grootschalige militaire campagne die Libisch afweergeschut en radarinstallaties moet uitschakelen, om de vliegtuigen te beschermen die de NFZ moeten afdwingen. Om de Libische radars te vernietigen moet snel gehandeld worden, omdat ze alleen gedetecteerd worden als ze aanstaan, waardoor de kans op fouten groot is. Zodra er gebombardeerd wordt, vallen er makkelijk onschuldige slachtoffers. De 'humanitaire actie' kan zo snel omslaan in een humanitaire catastrofe. Bovendien bestaat een grote kans op confrontaties met Libische gevechtsvliegtuigen. Dit alles kan een interne oorlog doen omslaan in een internationale oorlog geleid door het Westen.

2. Het is een illusie te denken dat een vliegverbod een einde maakt aan de vijandelijkheden en de bijbehorende menselijke ellende. In Bosnië verhinderde een vliegverbod niet dat Sarajevo met zwaar artillerievuur werd bestookt. De frustratie over het uitblijven van het gewenste effect van een vliegverbod is een stap dichterbij naar een nog groter militair engagement, zoals het bombarderen van tanks en artillerie, met als resultaat een open oorlog.

3. De dreiging en uitvoering van een buitenlandse militaire interventie kan politiek een averechts effect hebben. Kadhafi kan zich dan opwerpen als een verdediger van Libië tegen kolonialisme en imperialisme. Ook al zou dat uitermate hypocriet klinken uit de mond van een tiran die er enkele weken geleden geen probleem van maakte lucratieve deals te sluiten met westerse multinationals, die niet altijd aan de bevolking ten goede kwamen. Toch is de kans reëel dat hij zich zo van een ideologisch wapen kan bedienen tegen de opstandelingen.

4. Als een NFZ het conflict inderdaad tot een escalerende militaire logica brengt, komen we dicht in de buurt van het Somalië-scenario. De door de VS geleide militaire interventie in 1992 was ook een operatie die pretendeerde levens te redden, maar ze is op een complete mislukking uitgedraaid. Een ander voorbeeld: de bombardementen op Servië, officieel bedoeld om een humanitaire catastrofe te stoppen, hebben er net toe bijgedragen dat er zich grootschalige etnische zuiveringen voordeden die leidden tot een immense vluchtelingenstroom.

5. De militaire logica verhindert een mogelijke diplomatieke oplossing. Dat laatste lijkt de positie te zijn van de Afrikaanse Unie, die een resolutie aannam waarin ze een buitenlandse militaire interventie verwerpt en diplomatieke stappen aankondigt om te bemiddelen tussen de strijdende partijen. Kadhafi zit behoorlijk geïsoleerd en kan er dus belang bij hebben dat er gauw een politieke oplossing uit de bus komt.

Tot slot nog dit. De pleidooien voor een NFZ vanuit humanitaire beweegredenen hebben toch wel iets hypocriet. Waar was de roep voor een NFZ toen Israël Gaza of Libanon bombardeerde, of toen de VS en Groot-Brittannië Irak bombardeerden? En wat met de NAVO-bombardementen in Afghanistan, en met de Amerikaanse bombardementen met onbemande vliegtuigen in Pakistan? Of zijn dit misschien 'goede' oorlogen, met enkel wat spijtige collateral damage? Op dit ogenblik voltrekt zich elders in Afrika een drama. In de Ivoorkust zijn volgens recente berichten tientallen doden gevallen bij hevige gevechten tussen politieke rivalen. Maar onze politici lijken er niet echt wakker van te liggen. Er zitten dan ook geen grote strategische petroleumvoorraden in de ondergrond. Bovendien is de media-aandacht lauw en wordt er dus geen appel gedaan op 'ons' humanitair geweten.

De lessen uit de (recente) geschiedenis en de realiteit van de bemoeienissen en de belangen van het Westen geven aan dat militair tussenbeide komen in Libië de zaken voor de Libiërs alleen maar erger kan maken. De internationale gemeenschap moet daarentegen inzetten op intense en dringende maar niet-westerse diplomatieke initiatieven, naast de noodzakelijke humanitaire hulpverlening en onze concrete solidariteit. De Verenigde Naties zouden initiatieven kunnen ondersteunen van derdewereldleiders die over invloed beschikken bij Kadhafi om hem aan de onderhandelingsstafel te krijgen met de opstandelingen. Ze kunnen hem overtuigen af te treden binnen een kader dat de soevereiniteit, onafhankelijkheid en territoriale integriteit van Libië respecteert. Garanties dat het werkt zijn er niet, maar het moet wel worden geprobeerd wegens gebrek aan degelijke alternatieven.

Bert De Belder is coördinator van het nationaal secretariaat van intal; Ludo De Brabander is woordvoerder van vzw Vrede; Dirk Adriaensens is woordvoerder van BRussells Tribunal; Lucas Catherine is auteur; Nadia Fadil is sociologe aan de KU Leuven.